

1. Zeichnen mit Holzkohle und festen Pigmenten**2. Malen mit Fingern, Zweigen, Fellstücken und Pinseln**

Ein Holzstab, an einem Ende faserig, kann als einfacher Pinsel dienen. Aus Lederstückchen, Tierhaaren, Pflanzenfasern und aus Vogelfedern lassen sich ebenfalls sehr gute Malwerkzeuge herstellen.

3. Drucken

Mit Stempeln aus Leder, Holz, Rinde, Knochen und Stein können Abdrücke erzeugt werden.

4. Rollen

Ein Stück Stoff, Leder, Fell oder zusammengeknüllte Fasern tunkt man in Farbe und rollt anschließend über die Malunterlagen. Ein rundes Stück Holz kann man schnitzen oder mit verschiedenen Materialien umwickeln, in die Farbe tunken und als Farbrolle verwenden.

5. Schaben

Wird um das Motiv herum der Hintergrund abgeschabt, kann die Dreidimensionalität der Bilder verstärkt werden.

6. Sprühen

Verblasen Sie die Farbe mit den Lippen oder mit Hilfe eines Röhrchens. Hält man die Hand dazwischen, entsteht ein Handnegativ. Aus einem Stück Baumrinde, Leder oder anderem Material lassen sich Schablonen ausschneiden.

7. Verwischen

Durch nachträgliches Verwischen bekommen die Bilder zusätzliche Lebendigkeit.

8. Ritzen

Mit Feuersteinstücken, Muscheln und Knochen.

Aquarellmalerei mit Kirschbaumgummi

Kirschbaumgummi wird mit der zehnfachen Menge Wasser (kalt) angesetzt – am besten am Abend, in der Früh umrühren und durch ein Teesieb oder einen Strumpf seihen. Erdpigment mit etwas Wasser zu einem dicken Brei rühren und mit der gleichen Menge Kirschbaumgummi binden. Diese Farbe bleibt wasserlöslich. Kühl gelagert ist die Aquarellfarbe mehrere Wochen haltbar.

Die Kirschbaumgummifarbe kann ebenso auf eine Glasplatte gestrichen, getrocknet und anschließend mit einem scharfen Messer abgeschabt werden. In einem verschlossenen Behälter sind diese Farbblättchen unbegrenzt haltbar. Bei Bedarf kann man sie anfeuchten und zermalen.

Pastellkreiden aus Erdpigmenten und Kirschbaumgummi

Das Erdpigment in eine ausreichend große Schüssel geben und nach und nach flüssigen Kirschbaumgummi zufügen. Wird der Erdpigmentteig beim Kneten bröckelig, gießt man etwas Kirschbaumgummi dazu. Ist der Teig zu flüssig, wird Erdpigment zugefügt. Aus der Masse formt man Röllchen und legt sie zum Trocknen auf eine passende Unterlage (zum Beispiel eine Ziehharmonika aus Zeichenpapier).

Kalk-Kaseinleim

Dieser Kaseinleim muss täglich frisch hergestellt werden. Für die Herstellung braucht man Magertopfen und Malerkalk. Dieser ist in jedem Baumarkt im Plastiksack eingeschweißt oder in einem Kübel erhältlich. Bei der Arbeit unbedingt Plastikhandschuhe tragen – da dieser Kalk ätzend ist! 4 Teile Magertopfen und einen Teil Malerkalk gut miteinander verrühren, nach zehn Minuten ist der Kleber fertig.

SODA-Kaseinkleber

Soda-Kaseinkleber wird mit absolut unschädlichem Speisesoda hergestellt. (erhältlich z.B. in der Drogerie „W. Neuber's Enkel“, 1060 Wien, Linke Wienzeile 152 – natürlich ist Soda auch in anderen Geschäften zu haben)

Die besten Ergebnisse erzielt man mit folgender Zusammensetzung: 30g Soda in heißem Wasser auflösen und durch Umrühren abkühlen lassen. Zu 500g Magertopfen zufügen und mit einem Küchenquirl vermischen. Den Kleber eine halbe Stunde ruhen lassen und danach mit kaltem Wasser auf die gewünschte Konsistenz verdünnen. Soda-Kaseinleim kann sowohl als Kleber, als auch als Farbbindemittel verwendet werden. Diesen Kleber muss man jeden Tag neu anrühren. Soda-Kaseinreste können mit Wasser verdünnt problemlos kompostiert werden.

Kaseinmalerei

Man rührt die Erdpigmente mit wenig Wasser an und vermischt einen Teil Farbenbrei mit einem Teil Kalk-Kaseinleim oder Soda-Kaseinkleber und drei Teilen Wasser. Kaseintempera hat ein sehr gutes Bindevermögen, dabei große Leuchtkraft und Helligkeit. Die Malschichten darf man nicht dick und auch nicht in mehreren Schichten übereinander auftragen, weil die Kaseinfarbe eine sehr hohe Spannung hat.

Vorsicht: Bereits grundiert gekaufte Leinwände müssen vor dem Gebrauch mit Schleifpapier aufgeraut und anschließend mit einem feuchten Tuch abgewischt werden.

Eitempera

Erdpigment mit etwas Wasser zu einem dicken Brei verrühren. Eigelb oder ganzes Ei gut rühren, als Konservierungsmittel werden einige Tropfen Nelkenöl beigemischt und zu einem Teil Ei kommen zwei Teile Wasser. Farbenbrei und Ei-Bindemittel zusammenmischen (1:1) und eine Festigkeitsprobe durchführen (auf eine Glasscheibe streichen und mit einem Fön trocknen). Lässt sich die Farbe leicht verwischen, fehlt ihr Bindemittel, springt sie auf, ist zu viel Bindemittel enthalten.

Körperfarbe

Eidotter gut verrühren und einige Tropfen Nelkenöl begeben. Nach nochmaligem Mischen Glycerin (halbe Verschlusskappe) eintropfen und gut verrühren, zwei Teile Wasser beimengen.

Farbenbrei und Ei-Bindemittel im Verhältnis 1:1 mischen. Festigkeitsprobe mit Glasscheibe und Fön durchführen. Nelkenöl und Glycerin sind in jeder Apotheke erhältlich.

Festési technikák & lehetséges kötőanyagok

Festeni a föld színeivel

unser Boden wir stehen drauf!

www.sondar.eu
www.soilart.eu
www.unserboden.at

A talaj minden földi élet alapja és táplálékunk 90 %-át biztosítja!

A SONDAR program célja a talaj iránt felelősséget érzők összekapcsolása egy hálózattá: a tudomány és a gyakorlat, a közigazgatás és a talaj használói, a földet művelők között, az oktatás és nevelés, a művészet és a teljes lakosság közötti kapcsolat biztosítása.

Az emberek évezredek óta festettek „a föld színeivel” - azaz közvetlenül a talajból nyert színezékekkel, pigmentekkel. A földszíneket tartalmazó festődobozt egy osztrák szociális intézmény készítette osztrák nyárfából. A festékes üvegcsék újratölthetők. A föld színeit közvetlenül a talajból nyertük, tisztán természetes anyagok.

További információk:
Füzfa Zoltán
+36203562068
fuzfa@futuramoson.hu

1. Rajzolás faszénnel és száraz porral

2. Festés kézzel, gallyakkal, szőrrel, ecsettel

Egy egyszerű ecset lehet gally vagy ágdarab, melynek egyik végét kirojtozzák. Bőrdarabkákból, állati szőrökből, növényi rostokból vagy madártollakból szintén jó festőszerszámokat lehet készíteni.

3. Nyomatás

A pecsétet bőrből, fából, fakéregből, csontból vagy kőből egyaránt ki lehet alakítani.

4. Hengerezés

Összegöngyölt textil, bőr, szőr, növényi rost, hengeres faragott fa egyaránt jó. Utóbbira minták faraghatók, vagy ragaszthatók. A hengert a festékbe kell mártani és a hordozó felületen gurítani.

5. Kaparás

Növeli a térhatást ha a főalak mellől kikaparják a hátteret.

6. Festékszórás

Közvetlenül vagy fúvószállal fújják a színezőanyagot az alapra. Ha kezünkkel kitakarjuk a felületet, megjelenik a kéz negatív formája. A sablonok készíthetők bármilyen természetes anyagból.

7. Elmosás, elkenés

A befejező elkenésekkel növelhető a kép elevensége.

8. Karcolás

Például kővel, kagylóval, csigaházzal, csonttal.

Akvarellfestés mézgával

A mézgat célszerű előző nap este hideg vízbe áztatva a tisztesítésére hígítani. Használat előtt meg kell keverni és teaszűrőn vagy harisnyán átszűrni. A színezőanyagokat kevés vízzel sűrű kásává kell keverni és azonos mennyiségű szűrt mézgával rögzíteni. Az anyag vízdékony marad és hidegen tárolva több hétig felhasználható.

Az összekevert anyag például egy üveglapon elterítve megszáradhat és éles késsel leszedhető. Zárt edényben tárolva korlátlan ideig eltartható. Használat előtt újra kell nedvesíteni.

Pasztellkréta földfestékkel és mézgával

A földszíneket és az előkészített mézgat (lásd följebb) egy tálban össze kell keverni. A masszából kis hengereket, krétákat kell formázni. Száritáshoz megfelelő alátétre kell helyezni (pl. rajzlapból hajtogatott harmonikára).

Mészkezei

Minden nap frissen kell elkészíteni. Sovány tehéntúró és oltott mész (tűzpről vagy barkácsboltból) kell hozzá. A mész mar, ezért gumikesztyűt kell használni!

4 rész túrot kell összekeverni 1 rész mésszel és tíz perc pihentetés után kész a ragasztó.

Nátrium-kazein ragasztó

A legjobb eredményt az alábbi módon lehet elérni: 30 g patikákban beszerezhető szódabikarbónát (NaHCO3) forró vízben föloldunk és keverés közben kihűlni hagyunk. Hozzáadunk kb. 500 g sovány tehéntúrot és jól elkeverjük. A ragasztót pihentessük fél órát, majd hideg vízzel hígítsuk a kellő sűrűsége. Ragasztóként és festékkel összekeverve kötőanyagként is használható. Minden nap újat kell keverni. A maradék vízzel hígítva jól kompozálható.

Festés kazeinrel

A földszíneket kásává kell keverni és 1:1 arányban mész (kalcium)-kazein vagy nátrium-kazein ennyivel, majd 1:3 arányban vízzel összekeverni. Összesen öt rész van. A kazeintemperá jól tapad, élénk, tiszta színei vannak. A festéket nem szabad vastagon vagy több rétegben használni a kazeintemperá belső feszültsége miatt.

Figyelem: Alapozott festővászon használata esetén az alapozást csiszolópapírral óvatosan csiszolva érdessé tenni és nedves ronggyal letörölni.

Tojástempera

A földszíneket kevés vízzel sűrű kásává keverjük. A tojássárgáját vagy az egész tojást összekeverjük. Tartósítószerként néhány csepp szegfűolajat (szegfűszegből préselt olaj) adunk hozzá. Egy rész tojáshoz két résznyi vizet keverve felhígítjuk. Ezt 1:1 arányban összekeverjük a földszínekből készült kásával. Tapadási próbát kell végezni. Egy üveglapra egy csíkot kell festeni és ezt hajszárítóval megszáradítani. Ha a csík könnyen letörölhető akkor kevés a kötőanyag, ha föl pattogzik akkor túl sok.

Testfestés

A tojássárgáját pár csepp szegfűolajjal jól elkeverjük. Ezután fele mennyiségben glicerint keverünk bele, majd két rész vízzel hígítjuk. A festékkását 1:1 arányban keverjük vele össze. A tapadási próbát ugyanúgy végezzük el, mint a tojástemperánál. Glicerin és szegfűolaj patikákban beszerezhető.

Maltechniken & alternative Bindemittel

Malen
mit den Farben der Erde

unser Boden
wir stehen drauf!

www.sondar.eu
www.soilart.eu
www.unserboden.at

Der Boden ist Ausgangspunkt für alles Leben auf der Erde und liefert über 90% unserer Nahrung!

Ziel des Projektes SONDAR ist es, ein Netzwerk wachsender Bodenverantwortung zu knüpfen: zwischen Wissenschaft und Praxis, zwischen Verwaltung und Landnutzern, zwischen Bildung, Kunst und der gesamten Bevölkerung.

Seit Jahrtausenden haben die Menschen „mit den Farben der Erde“ gemalt – also mit Farbpigmenten, die direkt aus dem Boden gewonnen werden. Der Erdfarben-Malkasten wurde von einem Sozialbetrieb aus österreichischem Pappelholz hergestellt. Die Farbgläser sind wiederbefüllbar und die Erdfarben wurden direkt aus Erde gewonnen, sind also ein reines Naturprodukt.

Nähere Informationen zum Projekt:
Verein Boden- und Bioenergie Netzwerk NÖ/EU,
Hauptstraße 23, A-3153 Eschenau
Ansprechperson: Bernhard Kuderer, MSc., kuderer@biene-netzwerk.at